

Transparentnost Srbija
Transparency Serbia

Indeks transparentnosti javnih preduzeća i preduzeća u državnom vlasništvu (PETRA 2021)

Transparentnost Srbija

Maj 2021

FONDACIJA ZA OTVORENO DRUŠTVO, SRBIJA
OPEN SOCIETY FOUNDATION, SERBIA

Ova publikacija je omogućena podrškom Fondacije za otvoreno društvo Srbija. Za sadržaj ove publikacije odgovorna je Transparentnost Srbija i ne odražava nužno stavove FOD.

Sadržaj

Uvodne napomene	3
O projektu i o metodologiji	4
O projektu	4
Metodologija	5
Nalazi istraživanja	8
Nalazi po preduzećima	15
Preporuke	38

Uvodne napomene

Indeks transparentnosti javnih preduzeća i preduzeća u državnom vlasništvu (PETRA - Public Enterprises Transparency Index - 2021) za 2021. godinu predstavlja ocenjivanje i rangiranje 33 preduzeća na republičkom (17) i lokalnom (16) nivou, na osnovu 30 indikatora.

Istraživanje je realizovano po metodologiji koja je razvijena 2019. godini, u saradnji sa Transparency International Češke Republike. Tada je sprovedeno ocenjivanje i rangiranje u obe zemlje, po istovetnim indikatorima. I u ovom istraživanju zadržana je većina indikatora iz PETRA 2019, pa je moguće poređenje sa rezultatima od pre dve godine, kako pojedinačnih preduzeća, tako i proseka za pojedine gradove u kojima je u uzorku veći broj JP odnosno JKP. Pored toga, moguća su poređenja JP i preduzeća u državnom vlasništvu međusobno ili preduzeća iz istih sektora, u raznim gradovima u Srbiji, međusobno.

Indikatori, njih 30, podeljeni su u četiri kateogrije - Položaj preduzeća, Poslovanje, Procedure i Dostupnost podataka. Podaci su prikupljeni sa sajtova preduzeća. Za sve indikatore moguće je dobiti 0 poena (informacije ili tražene procedure ili prakse nema, nije javno dostupna; 1 poen - postoji ili je dostupna delimično, odnosno 2 poena - pronađena ili dobijena informacija, u potpunosti).

3

Nakon prikupljanja podataka, rezultati su verifikovani, sva preduzeća su dobila priliku da ukažu ukoliko je neki od traženih podataka dostupan, ali ga istraživači nisu pronašli, a potom je sačinjena konačna tabela.

Na dopise u vezi sa verifikacijom odgovorilo je 13 preduzeća¹ - 8 (od 17) republičkih i 5 (od 16) lokalnih.

U okviru istraživanja, utvrđeno je i stanje u vezi sa stvaranjem normativnih okvira za profesionalizaciju upravljanja javnim preduzećima, kao jednog od ključnih pitanja koja je trebalo da reše oba Zakona o JP, iz 2012. i 2016. godine. Ustanovljeno je da za osam godina, od uspostavljanja zakonske obaveze nisu usvojeni akti koji bi regulisali nagrađivanje profesionalnog menadžmenta za ostvarene rezultate i akt koji bi regulisao edukaciju članova nadzornog odbora u oblasti korporativnog upravljanja.

¹ JP NP Kopaonik, Srbijavode, Toplana Niš, Toplana Subotica, Vodovod Kragujevac, Beogradski vodovod i kanalizacija, Emisiona tehnika i veze, Državna lutrija Srbije, Toplana Šabac, Putevi Srbije, Transnafta, Pošta Srbije i Srbija kargo. Pri tome, Srbija kargo ad odgovorilo je, ali nije dostavilo bilo kakve informacije, jer se u odgovoru navodi da zbog malog nroja zaposlenih ne mogu da se bave anketom, te da su svi podaci na njihovom sajtu.

O projektu i o metodologiji

O projektu

Istraživanje "Indeks transparentnosti javnih preduzeća i preduzeća u državnom vlasništvu PETRA 2021" deo je projekta „Razrešenje v.d. stanja u javnim preduzećima“, koji Transparentnost Srbija realizuje uz podršku Fondacije za otvoreno društvo Srbija.

Cilj projekta je iniciranje primene Zakona o javnim preduzećima, posebno u delu koji se odnosi na profesionalizaciju upravljanja i povećanje transparentnosti. Istraživanje PETRA, kao deo tog projekta, meri i ocenjuje transparentnost javnih preduzeća i preduzeća u državnom vlasništvu, te ukazujući na nesprovođenje zakona ili na dobre prakse koji bi valjalo uvesti i primeniti, pokušava da utiče na povećanje transparentnosti.

Javna preduzeća u Srbiji su identifikovana kao jedno od najproblematičnijih područja u borbi protiv korupcije. Sistem partijske kontrole i podele upravljanja preduzećima između partija ili drugih neformalnih centara moći, koji funkcionišu decenijama, nisu prestali ni usvajanjem dva nova Zakona o javnim preduzećima u proteklih sedam godina. Zakon iz 2012. godine, koji je "proglasio" depolitizaciju i veću transparentnost i odgovornost, nije u praksi doneo primetan pomak i predstavljao je značajno razočaranje, što je pokazalo i [istraživanje Transparentnosti Srbija](#) iz 2014. Zakon je ostavio prostora za netransparentno ponašanje i, posledično, za korupciju. Loše formulisane odredbe ili rupe u zakonu nisu bile toliko problem koliko nedostatak (političke) volje za njegovo sprovođenje. Problemi su samo delimično (normativno) rešeni novim Zakonom o javnim preduzećima iz 2016. godine. Neke od sugestija koje je davala TS su uključene u odredbe novog zakona, ali mnogi su problemi ostali, a neki novi problemi pojavili su se zbog neprecizno ili zamagljeno formulisanih odredbi. Loše stanje u ovoj oblasti potvrđeni su [istraživanjima koje je TS sprovela 2017.](#) godine (zabeležen minimalni napredak u oblasti transparentnosti, na šta je u velikoj meri uticalo samo istraživanje - na početku istraživanja samo je jedno od 30 JP objavilo sve dokumente i informacije propisane Zakonom, a nakon što je TS uputila brojne dopise JP i njihovim osnivačima, ove obaveze je na kraju monitoringa u potpunosti ispunilo osam preduzeća, dok je još deset uspostavilo sistem redovnog objavljivanja, iako je objavljivanje određenih dokumenata kasnilo), kao i u okviru rangiranja na osnovu [Indeksa transparentnosti lokalne samouprave LTJ](#). U tim studijama, sprovedenim 2015, 2017, 2019 i 2020. godine indikatori koji se odnose na JP su imali najnižu prosečnu ocenu.

Istraživanje PETRA, međutim, izlazi iz okvira onoga što je propisano Zakonom o JP. Naime, čak i ako su ispunjene obaveze koje se odnose na transparentnost iz zakona, to ne znači da će transparentnost JP i preduzeća u državnom vlasništvu biti na zadovoljavajućem nivou. Razlog za to je sam zakon: nedostaju mu neka rešenja (poput potpune transparentnosti imenovanja rukovodilaca i članova nadzornih odbora, centralizovane publikacije zbirnih podataka za sva javna preduzeća, podataka o analizi izveštaja o radu, objavljivanje narativnog izveštaja o radu i ispunjenju radnih planova JP umesto samo finansijskih podataka, objavljivanje dokaza o ispunjavanju uslova za

članstvo u nadzornom odboru itd.) dok su u pogledu nekih pitanja Zakonom iz 2016 sniženi standardi uspostavljeni prethodnim zakonom (imenovanje vršioca dužnosti direktora).

Pored istraživanja PETRA, projekat "[Razrešenje v.d. stanja u javnim preduzećima](#)" bavi se položajem organa upravljanja u JP i preduzećima u državnom vlasništvu.

TS je sačinila pregled izbora na konkursima odnosno postavljenja vršioca dužnosti direktora u svim preduzećima u državnom vlasništvu za koja se, prema [podacima Ministarstva privrede](#), primenjuje Zakona o JP u toj oblasti. U slučajevima u kojima su na čelu JP vršioci dužnosti i nakon isteka roka, TS je [inicirala postupke](#) kod nadležnih organa, istovremeno skrećući pažnju javnosti na ovaj problem.

Metodologija

Indeks transparentnosti PETRA je oruđe za merenje i ocenjivanje transparentnosti i rangiranje javnih preduzeća i preduzeća u državnom vlasništvu koje su zajednički osmislili organizacije Transparentnost Srbija i Transparency International Češke Republike. Prvi put je primenjeno u istraživanju 2019. godine.

U istraživanju PETRA 2021 transparentnost je ocenjivanja na osnovu 30 indikatora (indikatorskih pitanja), koji su podeljeni u četiri kategorije - Položaj preduzeća, Poslovanje, Procedure i Dostupnost podataka. Odgovori na indikatorska pitanja su traženi na sajtovima preduzeća. Ukoliko informacije nisu nađene ocena je 0, u slučajevima kada je informacija bila parcijalna, ocena je bila 1, a za informacije dostupne u celosti, dodeljivana je ocena 2.

Ovo su indikatori, po kategorijama:

A-Položaj (preduzeća)

1. Da li je na sajtu dostupan dokument koji jasno opisuje nadležnost (delatnost) preduzeća?
2. Da li je na sajtu dostupna jasna strategija preduzeća koja opisuje njegov cilj poslovanja/osnivanja i načine ostvarivanja strategije?
3. Da li je sproveden javni konkurs za izbor direktora?
4. Da li je na sajtu dostupan broj zaposlenih u preduzeću?
5. Da li su na sajtu dostupne osnovne informacije (imena, funkcije, kontakti) o menadžmentu (struktura menadžmenta zavisi od pravnog okvira)?
6. Da li su na sajtu dostupni profesionalni CV-jevi menadžmenta (struktura menadžmenta zavisi od pravnog okvira)?
7. Da li su javno dostupni zapisnici sa sednica upravnih nadzornih i revizorskih tela preduzeća u proteklih 12 meseci?

8. Da li je na sajtu objavljen popis imovine (ili informacija o najvažnijim/najvrednijim delovima imovine - nekretnine, vozila i sl) preduzeća?

B - Poslovanje

9. Da li je na sajtu objavljen finansijski plan/budžet preduzeća?
10. Da li je na sajtu objavljen godišnji plan/program rada preduzeća?
11. Da li je na sajtu objavljen godišnji izveštaj o radu preduzeća?
12. Da li je na sajtu objavljen cenovnik usluga koje pruža preduzeće?
13. Da li je na sajtu objavljen izveštaj o reviziji finansijskih izveštaja za prethodnih 3-5 godina?
14. Da li su na sajtu objavljeni podaci o dugovima i kreditima preduzeća?
15. Da li su na sajtu objavljeni podaci o novčanim potraživanjima preduzeća?
16. Da li je na sajtu objavljena informacija o politici naplate potraživanja preduzeća?
17. Da li je na sajtu objavljen plan javnih nabavki za tekuću godinu?
18. Da li su pozivi za javne nabavke objavljeni na sajtu?
19. Da li su obrazložene odluke o dodeli ugovora za JN objavljene na sajtu?

C - Procedure

20. Da li je na sajtu objavljen i postoji li individualna politika (pravilnik) preduzeća u vezi sa troškovima reprezentacije? (zahtev nakon uvida, u okviru verifikacije)
21. Da li je na sajtu objavljen i postoji li individualna politika (pravilnik) preduzeća u vezi sa korišćenjem službenih automobila? (zahtev nakon uvida, u okviru verifikacije)
22. Da li je na sajtu objavljen pravilnik/vodič za uzbunjivanje/uzbunjivače?
23. Da li su na sajtu objavljeni podaci (kontakt) o osobi zaduženoj za postupanje sa prijavama uzbunjivača?

D - Dostupnost podataka

24. Da li je na sajtu objavljen akt kojim se utvrđuje interna struktura preduzeća, broj zaposlenih i opis njihovih radnih mesta (sistematizacija)?
25. Da li je na sajtu objavljena obrazložena odluka o izboru/postavljenju direktora preduzeća?
26. Da li postoji posebna stranica (podstranica) na sajtu preduzeća, posvećena javnim nabavkama?
27. Da li su podaci o troškovima sponzorstava objavljeni na sajtu?
28. Da li su podaci o troškovima reklamiranja, konsultantskim uslugama i marketinga objavljeni na sajtu?
29. Da li su ugovori za reklamiranje, konsultantske usluge i marketing objavljeni na sajtu?
30. Da li su ugovori za pravne usluge (namena, iznos i sl) objavljeni na sajtu?

Ocene su sabrane i podeljene sa teoretski maksimalnim brojem i na taj način je dobijen indeks koji zapravo predstavlja procenat od maksimalne moguće ocene.

Tokom prikupljanja podataka izvršena je i verifikacija - sva preduzeća su dopisom obaveštena o istraživanju, ukazano im je koje informacije nisu pronađene i pozvana su da dostave odgovor gde se informacije mogu pronaći u slučaju da su istraživači načinili previd (ili u slučaju da su u međuvremenu postavljene).

Uzorak obuhvaćenih javnih preduzeća načinjen je tako da se u njemu nađu državna preduzeća na nivou republike iz što većeg broja raznovrsnih delatnosti (jedno železničko, jedan nacionalni park, jedno preduzeće iz sektora namenske industrije i sl) kao i više preduzeća iz nekoliko najvećih gradova, što omogućava poređenje republičkih, odnosno lokalnih preduzeća jednih sa drugima, ali i poređenja preduzeća iz istog grada između sebe ili gradova između sebe.

Ovo su preduzeća obuhvaćena uzorkom:

Republička:

JP Elektroprivreda Srbije, JP Srbijagas, JP Srbijašume, JVP Srbijavode, Srbija kargo ad, JP Pošta Srbije, MB namenska ad, Aerodromi Srbija, Agencija za osiguranje i finansiranje izvoza Republike Srbije ad, Transnafta ad, JP Službeni glasnik, JP Putevi Srbije, JP za podzemnu eksploataciju uglja Resavica, JP Nacionalni park Kopaonik, JP Emisiona tehnika i veze, Koridori doo i Državna lutrija doo.

7

Lokalna:

JKP Gradska čistoća Beograd, JKP Gradsko saobraćajno preduzeće Beograd, JKP Beogradski vodovod i kanalizacija Beograd, JKP Beogradske elektrane Beograd, JKP Mediana Niš, JKP Naissus Niš, JKP Gradska toplana Niš, JKP Čistoća Novi Sad, JKP Vodovod i kanalizacija Novi Sad, JKP Novosadska toplana Novi Sad, JKP Vodovod i kanalizacija Subotica, JKP Subotička toplana, JKP Vodovod i kanalizacija Kragujevac, JKP Šumadija Kragujevac, JKP Vodovod Šabac, JKP Toplana Šabac.

Nalazi istraživanja

Preduzeća² su rangirana po procentima od maksimalnog broja poena (0-100%), ali su svrstana i u pet kategorija - potpuno transparentna (81-100%), uglavnom transparentna (61-80,9%), delimično transparentna (41-60,9%), uglavnom netransparentna (21-40,9%) i netransparentna (0-20,9%).

U prvoj kategoriji se nalazi samo jedno preduzeće, što je ipak napredak u odnosu na 2019. godinu kada u ovoj kategoriji nije bilo nijedno od 40 preduzeća obuhvaćenih uzorkom. Najbolje rangirano preduzeće je Toplana Šabac.

Tabela broj 1: Opšte ocene transparentnosti

Ocena	Ukupno	Od toga republička	Od toga lokalna
Potpuno transparentna	1	0	1
Uglavnom transparentna	8	4	4
Delimično transparentna	17	8	9
Uglavnom netransparentna	6	4	2
Netransparentna	1	1	0

8

U kategoriji "Uglavnom transparentna" nalaze se Putevi Srbija, Vodovod i kanalizacija Novi Sad, Srbijavode, Emisiona tehnika i veze, Beogradski vodovod i kanalizacija, Vodovod i kanalizacija Kragujevac, Gradsko saobraćajno preduzeće Beograd i Pošta Srbije.

Najlošije je rangirano, kao jedino u kategoriji "Netransparentni", preduzeće MB Namenska koja ima ocenu 0% (preduzeće i dalje nema funkcionalnu stranicu sajta na srpskom, nije odgovorilo na zahteve dopis za verifikaciju rezultata). Pre dve godine u ovoj kategoriji je bilo još osam preduzeća, ali od toga šest sada nije obuhvaćeno istraživanjem, dok su dva popravila svoj plasman.

Ako se posmatra prosečna ocena, ona je na približno istom nivou kao pre dve godine. Naime, kada se posmatraju ocene sa tadašnjim indikatorima, prosek je za 2,3 procentna poena bolji, ali ako se uzme u obzir da je promenjen broj indikatora i tadašnja ocena preračuna sa postojećim indikatorima, dobija se rezultat po kome je sadašnji prosek za 0.2 procentna poena lošiji.

U poređenju gradova, najbolji prosek imaju Šabac i Kragujevac, a najlošiji Niš.

² U daljem tekstu pojam "preduzeća" odnosi se, ako nije posebno naglašeno i na JP, JKP i preduzeća u državnom vlasništvu koja su pravno organizovana na drugi način (AD i sl).

Tabela broj 2: Transparentnost preduzeća po gradovima

JLS	Preduzeća	Ocene	Prosek
Beograd	Gradska čistoća Beograd	60.0%	61.7%
	Gradsko saobraćajno preduzeće Beograd	63.3%	
	Beogradski vodovod i kanalizacija Beograd	66.7%	
	Beogradske elektrane Beograd	56.7%	
Niš	Mediana Niš	55.0%	51.1%
	Naissus Niš	40.0%	
	Gradska toplana Niš	58.3%	
Novi Sad	Čistoća Novi Sad	38.3%	53.9%
	Vodovod i kanalizacija Novi Sad	71.7%	
	Novosadska toplana Novi Sad	51.7%	
Subotica	Vodovod i kanalizacija Subotica	53.3%	55.8%
	Subotička toplana	58.3%	
Kragujevac	Vodovod i kanalizacija Kragujevac	65.5%	62.8%
	JKP Šumadija Kragujevac	60.0%	
Šabac	Vodovod Šabac	48.3%	65.0%
	Toplana Šabac	81.7%	

Rangiranje (sa svim indikatorima) se nalazi u eksel tabeli [dostupnoj na sajtu TS](#), a ovde je predstavljen izvod sa rangom i ocenom (procentom od maksimuma):

Tabela broj 3: Pojednačne ocene preduzeća

Red. broj	Preduzeće	Ocena
1.	Toplana Šabac	81.7%
2.	Putevi Srbija	73.3%
3.	Vodovod i kanalizacija Novi Sad	71.7%
4.	Srbijavode	68.3%
5.	Emisiona tehnika i veze	68.3%
6.	Beogradski vodovod i kanalizacija Beograd	66.7%
7.	Vodovod i kanalizacija Kragujevac	65.5%
8.	Gradsko saobraćajno preduzeće Beograd	63.3%
9.	Pošta Srbije	61.7%
10.	Gradska čistoća Beograd	60.0%
11.	JKP Šumadija Kragujevac	60.0%
12.	Elektroprivreda Srbije	58.3%
13.	Transnafta	58.3%
14.	Službeni glasnik	58.3%
15.	Gradska toplana Niš	58.3%
16.	Subotička toplana	58.3%
17.	Beogradske elektrane Beograd	56.7%
18.	Mediana Niš	55.0%
19.	Koridori doo	53.3%
20.	Vodovod i kanalizacija Subotica	53.3%
21.	Državna lutrija doo	51.7%
22.	Novosadska toplana Novi Sad	51.7%
23.	Srbija kargo ad	50.0%
24.	Vodovod Šabac	48.3%
25.	Srbijašume	46.7%
26.	JP NP Kopaonik	45.0%
27.	Naissus Niš	40.0%
28.	Aerodromi Srbije	38.3%
29.	Agencija za osiguranje i finansiranje izvoza Republike Srbije ad	38.3%
30.	Čistoća Novi Sad	38.3%
31.	JP PEU Resavica	33.3%
32.	Srbijagas	25.0%
33.	MB namenska ad	0.0%

Legenda:

(**žutim** su osenčeni redni brojevi preduzeća koja su odgovorila na dopis u vezi sa verifikacijom rezultata) Ocene su osenčene bojom u skladu sa kategorijama transparentnosti:

Potpuno transparentna (81-100%)

Uglavnom transparentna (61-80,9%)

Delimično transparentna (41-60.9%)

Uglavnom netransparentna (21-40,9%)

Netransparentna (0-20,9%)

U tabeli broj 4. prikazano je poređenje indikatora u istraživanju 2019. i 2021. godine.

U koloni „Ocena PETRA 2021“ bojama su, kao u prethodnoj tabeli označene kategorije u kojima su preduzeća na osnovu ovogodišnje ocene, dok su u tabeli „Realni rast ocene“ označeni ras (zelenom), stagnacija (žutom) i pad (crvenom) u odnosu na istraživanje pre dve godine.

Vidi se da su najveći rast imala dva preduzeća sa izuzetnom niskom polaznom ocenom (iz 2019. godine), te da su zapravo najznačajniji napredak ostvarili Toplana Šabac i Vodovod i kanalizacija Novi Sad koji su već imali solidnu ocenu pre dve godine.

Tabela broj 4: Promene u transparentnosti preduzeća 2021/2019

Preduzeće	Ocene PETRA 2021	Ocene PETRA 2019 sa postojećim indikatorima	Ocene PETRA 2019 sa tadašnjim indikatorima	Realni rast ocene	Nominalni rast ocene
Aerodromi Srbije	38.3%	10.0%	13.5%	283.3%	183.7%
JP NP Kopaonik	45.0%	15.0%	16.2%	200.0%	177.5%
Agencija za osiguranje i finansiranje izvoza Republike Srbije ad	38.3%	28.3%	25.7%	35.3%	49.3%
Toplana Šabac	81.7%	68.3%	69.4%	19.5%	17.6%
Vodovod i kanalizacija Novi Sad	71.7%	65.0%	60.8%	10.3%	17.9%
Beogradske elektrane Beograd	56.7%	51.7%	50.0%	9.7%	13.3%
Gradsko saobraćajno preduzeće Beograd	63.3%	58.3%	56.8%	8.6%	11.6%
Putevi Srbija	73.3%	68.3%	63.5%	7.3%	15.5%
Mediana Niš	55.0%	51.7%	51.4%	6.5%	7.1%
Pošta Srbije	61.7%	58.3%	55.4%	5.7%	11.3%
Emisiona tehnika i veze	68.3%	65.0%	64.9%	5.1%	5.3%
Vodovod Šabac	48.3%	46.7%	44.6%	3.6%	8.4%

Beogradski vodovod i kanalizacija Beograd	66.7%	65.0%	62.5%	2.6%	6.7%
Vodovod i kanalizacija Kragujevac	65.5%	65.0%	65.7%	0.8%	-0.3%
Gradska čistoća Beograd	60.0%	61.7%	56.8%	-2.7%	5.7%
Subotička toplana	58.3%	60.0%	54.1%	-2.8%	7.9%
Čistoća Novi Sad	38.3%	40.0%	35.1%	-4.2%	9.1%
Elektroprivreda Srbije	58.3%	61.7%	62.2%	-5.4%	-6.2%
Srbijavode	68.3%	73.3%	69.4%	-6.8%	-1.6%
JKP Šumadija Kragujevac	60.0%	65.0%	62.2%	-7.7%	-3.5%
Gradska toplana Niš	58.3%	63.3%	60.8%	-7.9%	-4.1%
Novosadska toplana Novi Sad	51.7%	58.3%	55.4%	-11.4%	-6.7%
Službeni glasnik	58.3%	66.7%	59.5%	-12.5%	-1.9%
Srbijašume	46.7%	55.0%	47.3%	-15.2%	-1.3%
Transnafta	58.3%	71.7%	63.5%	-18.6%	-8.2%
Srbijagas	25.0%	31.7%	29.7%	-21.1%	-15.9%
Srbija kargo ad	50.0%	63.3%	66.2%	-21.1%	-24.5%
Naissus Niš	40.0%	51.7%	47.3%	-22.6%	-15.4%
Vodovod i kanalizacija Subotica	53.3%	70.0%	66.2%	-23.8%	-19.5%
JP PEU Resavica	33.3%	45.0%	40.5%	-25.9%	-17.8%
MB namenska ad	0.0%	0.0%	0.0%		
Koridori doo	53.3%	NA	NA		
Državna lutrija doo	51.7%	NA	NA		

Kada se posmatraju indikatori, postoje značajne promene u odnosu na istraživanje PETRA 2019. Tada su najbolje ocene bile u oblasti javnih nabavki. Sada je, od svih indikatora u toj oblasti, na vrhu tabele ostao samo onaj koji boduje postojanje stranice posvećene javnim nabavkama (negativnu ocenu ima samo preduzeće koje de facto nema sajt na srpskom jeziku).

Međutim, novi Zakon o javnim nabavkama ne obavezuje više preduzeća da na svom sajtu objavljuju pozive za javne nabavke i odluke o dodeli ugovora (obavezna su da objavljuju na Portalu javnih nabavki). Stoga su ocene za ove indikatore na ovogodišnjem rangiranju značajno niže, a o rešenjima koja su uočena više detalja se može naći u analizama sajtova svih pojedinačnih preduzeća. Pored postojanja stranice posvećene javnim nabavkama, visoke su ocene za objavljivanje cenovnika preduzeća, podatka o broju zaposlenih (koji je deo planova rada i tromesečnih izveštaja), finansijskih planova, programa rada.

Najlošije je stanje u oblastima objavljivanja ugovora za pravne usluge (0%), pravilnika o troškovima reprezentacije i zapisnika sa sednica nadzornih odbora.

Tabela broj 5: Prosečna ocene po indikatorima

Broj indikatora	Indikator	Prosečna ocena
12	Da li je na sajtu objavljen cenovnik usluga koje pruža preduzeće?	97.0%
26	Da li postoji posebna stranica (podstranica) na sajtu preduzeća, posvećena javnim nabavkama?	97.0%
4	Da li je na sajtu dostupan broj zaposlenih u preduzeću?	95.5%
9	Da li je na sajtu objavljen finansijski plan/budžet preduzeća?	93.9%
10	Da li je na sajtu objavljen godišnji plan/program rada preduzeća?	89.4%
14	Da li su na sajtu objavljeni podaci o dugovima i kreditima preduzeća?	89.4%
1	Da li je na sajtu dostupan dokument koji jasno opisuje nadležnost (delatnost) preduzeća? (osnivački akt i/ili statut)	83.3%
28	Da li su podaci o troškovima reklamiranja, konsultantskim uslugama i marketinga objavljeni na sajtu? (ili je dostupna informacija da preduzeće nema ove troškove)	83.3%
5	Da li su na sajtu dostupne osnovne informacije (imena, funkcije, kontakti) o menadžmentu (struktura menadžmenta zavisi od pravnog okvira)?	81.8%
27	Da li su podaci o troškovima sponzorstava objavljeni na sajtu? (ili je dostupna informacija da preduzeće ne dodeljuje sponzorstva)	81.8%
11	Da li je na sajtu objavljen godišnji izveštaj o radu preduzeća?	74.2%
17	Da li je na sajtu objavljen plan javnih nabavki za tekuću godinu?	72.7%
2	Da li je na sajtu dostupna jasna strategija preduzeća koja opisuje njegov cilj poslovanja/osnivanja i načine ostvarivanja strategije? (osnivački akt, strategija, višegodišnji program poslovanja)	63.6%
13	Da li je na sajtu objavljen izveštaj o reviziji finansijskih izveštaja za prethodnih 3-5 godina?	62.1%
6	Da li su na sajtu dostupni profesionalni CV-jevi menadžmenta	57.6%

	(struktura menadžmenta zavisi od pravnog okvira)?	
18	Da li su pozivi za javne nabavke objavljeni na sajtu?	54.5%
19	Da li su obrazložene odluke o dodeli ugovora za javne nabavke objavljene na sajtu?	54.5%
3	Da li je sproveden javni konkurs za izbor direktora?	51.5%
22	Da li je na sajtu objavljen pravilnik/vodič za uzbunjivanje/uzbunjivače?	45.5%
15	Da li su na sajtu objavljeni podaci o novčanim potraživanjima preduzeća?	34.8%
24	Da li je na sajtu objavljen akt kojim se utvrđuje interna struktura preduzeća, broj zaposlenih i opis njihovih radnih mesta (sistematizacija)?	31.8%
23	Da li su na sajtu objavljeni podaci (kontakt) o osobi zaduženoj za postupanje sa prijavama uzbunjivača?	24.2%
21	Da li je na sajtu objavljen i postoji li individualna politika (pravilnik) preduzeća u vezi sa korišćenjem službenih automobila? (zahtev nakon uvida, u okviru verifikacije)	18.2%
8	Da li je na sajtu objavljen popis imovine (ili informacija o najvažnijim/najvrednijim delovima imovine - nekretnine, vozila i sl) preduzeća?	16.7%
16	Da li je na sajtu objavljena informacija o politici naplate potraživanja preduzeća?	12.1%
25	Da li je na sajtu objavljena obrazložena odluka o izboru/postavljenju direktora preduzeća?	10.6%
29	Da li su ugovori za reklamiranje, konsultantske usluge i marketing objavljeni na sajtu? (ili je dostupna informacija da preduzeće nema ove troškove)	9.1%
7	Da li su javno dostupni zapisnici sa sednica upravnih nadzornih i revizorskih tela preduzeća u proteklih 12 meseci?	4.5%
20	Da li je na sajtu objavljen i postoji li individualna politika (pravilnik) preduzeća u vezi sa troškovima reprezentacije?	4.5%
30	Da li su ugovori za pravne usluge (namena, iznos i sl) objavljeni na sajtu?	0.0%

Nalazi po preduzećima

1. JP Elektroprivreda Srbije

Statut se nalazi na sajtu, uređuje pitanja poslovanja, upravljanja i organizaciju rada i definiše delatnost. Za indikator koji se tiče cilja poslovanja i načina ostvarivanja ciljeva bilo bi potrebno pronaći osnivački akt, iako se deo podataka nalazi u trogodišnjem programu poslovanja. Statut predviđa, u skladu sa Zakonom o JP, da preduzeće donosi dugoročni i srednjoročni plan poslovne strategije. Ovi dokumenti nisu objavljeni na sajtu.

Na sajtu su nađeni sledeći dokumenti: Zakon o energetici, Odluka o usklađivanju poslovanja sa Zakonom o JP za JP EPS, Objava Pravilnika o uređivanju postupka javne nabavke u JP EPS, Pravilnik o uređivanju postupka javne nabavke u JP EPS, Pravilnik o izmenama pravilnika o uređivanju postupka javne nabavke u JP EPS, Pravilnik o uređivanju postupka javne nabavke u JP EPS, Interni plan za sprečavanje korupcije u javnim nabavkama, Sporazum o raskidu Sporazuma o centralizaciji javnih nabavki u Elektroprivredi Srbije, Odluka o postupku unutrašnjeg uzbunjivanja, Rešenje o određivanju lica za prijem informacije i vođenja postupka u vezi sa uzbunjivanjem, Pravila o radu distributivnog sistema i tehničke preporuke.

15

Na sajtu postoji stranica posvećena javnim nabavkama, ali se na njoj objavljuju samo pozivi. Navodi se da se "za javne nabavke koje se sprovede po Zakonu o javnim nabavkama važećem od 01.07.2020. godine, naručilac JP EPS će na svojoj internet stranici objavljivati Javni poziv / obaveštenje o sprovođenju pregovaračkog postupka bez objavljivanja javnog poziva. Konkursnu dokumentaciju i ostala dokumenta objavljivaće u skladu sa Zakonom na Portalu javnih nabavki. Molimo zainteresovana lica da javne nabavke po objavljenim Javnim pozivima prate na Portalu javnih nabavki". Za sada se na sajtu EPS-a još uvek mogu naći odluke o dodeli ugovora za nabavke koje su okončane u međuvremenu.

Na stranici "Javnost rada" nalazi se i sledeće obaveštenje: "Obaveštavamo Vas da je Sektor za nabavke i komercijalne poslove otvorio nalog eps.nabavke.zapazanja@eps.rs čija je svrha unapređenje sistema nabavki, kroz ostvarivanje bolje i kvalitetnije komunikacije svih zainteresovanih lica u vezi sa svim pitanjima od značaja za sprovođenje postupaka nabavki. Ukoliko imate pitanja, zapažanja, komentare ili primedbe, obavestite nas o tome. Naš cilj je transparentno, efikasno i kvalitetno sprovođenje postupaka nabavki u skladu sa zakonima Republike Srbije. Podelite sa nama Vaše mišljenje a naš stručni tim će odgovoriti na Vaša pitanja".

Nije sproveden konkurs za izbor direktora. Direktor je u v.d. stanju od 15. marta 2016. godine, mandat mu je istekao u martu 2017. godine, kada je raspisan novi konkurs koji nije okončan do završetka rada na ovom izveštaju (maj 2021).

Podatak o broju zaposlenih dostupan je u programu poslovanja i u tromesečnim izveštajima o radu (tačan broj).

Na sajtu su imena i biografije članova Nadzornog odbora na stranici "Nadzorni odbor". Ime i biografija vršioca dužnosti direktora i izvršnih direktora nalaze se na stranici "Kontakt". Biografije nisu profesionalne po formi - nabrajaju se pojedine funkcije, radovi, ali u formi promotivnog teksta, a ne kao profesionalna biografija.

EPS je iskoristio odredbu iz Zakona o JP koja mu omogućava da ne objavi godišnji odnosno trogodišnji program poslovanja, već izvod iz izveštaja. Taj izuzetak se odnosi na preduzeća koja imaju konkurenciju na tržištu³. Objavljeni su samo izvodi iz trogodišnjih planova, ali ne i godišnjih. Izveštaji i programi su slike pretvorene u pdf format i nepretraživi su. Podaci o dugovima su zbirni u programu i izveštajima o poslovanju. Objavljena su i zbirna potraživanja i potraživanja od najvećih dužnika. Nema informacije o politici naplate (utuženja i sl).

Na sajtu postoji Rešenje o određivanju lica za prijem informacije i vođenja postupka u vezi sa uzbunjivanjem (u svim ograncima). Nije objavljena sistematizacija radnih mesta.

Podaci o sponzorstvima objavljeni su u izveštajima samo zbirno. Isti je slučaj sa reklamom i propagandom, dok se konsultanske usluge ne pominju. Na sajtu nisu nađeni pravilnici o korišćenju sredstava za reprezentaciju i službenih automobila.

16

Preduzeće nije odgovorilo na dopis za verifikaciju nalaza.

2. JP Srbijagas

Na sajtu postoji posebna stranica "Strateški ciljevi". Kratko je predstavljeno čime se JP bavi, koje su mu obaveze i na čemu se temelji poslovna politika. Ima predstavljene misiju, viziju i strateške ciljeve, vrlo kratko. Nije objavljen statut niti osnivački akt.

Podaci o broju zaposlenih na sajtu su iz 2016. godine, u programu je plan za kraj 2018, nema svežih izveštaja niti podataka.

³ Javna preduzeća su dužna da na svojoj internet stranici objave:

- 1) radne biografije članova nadzornog odbora, direktora i izvršnih direktora;
- 2) organizacionu strukturu;
- 3) godišnji, odnosno trogodišnji program poslovanja, kao i sve njegove izmene i dopune, odnosno izvod iz tog programa ako javno preduzeće ima konkurenciju na tržištu;
- 4) tromesečne izveštaje o realizaciji godišnjeg, odnosno trogodišnjeg programa poslovanja;
- 5) godišnji finansijski izveštaj sa mišljenjem ovlašćenog revizora;
- 6) druge informacije od značaja za javnost.

Vlada može utvrditi i druge elemente poslovanja javnog preduzeća koji će se objavljivati, a koji su od naročitog značaja za javnost.

Mandat direktora je istekao 2016. godine, u martu 2017. godine je raspisan konkurs koji nije okončan. Na sajtu nema biografija članova NO, postoje biografije predsednika NO, direktora i izvršnih direktora. U okviru biografija su i kontakt podaci.

Kao i u slučaju EPS-a, objavljen je samo izvod iz programa poslovanja, poslednji je za 2018. godinu. Poslednji finansijski izveštaj je za 2017. Poslednji izveštaj revizora za 2015. godinu.

Na sajtu su JN iz 2020. godine, nema JN iz 2021. niti informacije da se mogu naći samo na Portalu JN.

Objavljeni su podaci, kroz tabelarni prikaz, o najvećim dužnicima, odnosno o potraživanjima.

Postoji detaljan cenovnik u informatoru, a cene gasa na sajtu posebno. U informatoru su osnovni podaci o prihodima i rashodima za 2019. godinu i za prvih devet meseci 2020. godine. Plan javnih nabavki (samo za 2020. godinu) nalazi se na stranici "Pravilnici i zakoni".

O imovini - postoji samo zbirno vrednost, knjigovodstveno, u okviru informatora o radu. Nema sistematizacije.

17

Troškovi reprezentacije vidljivi su kroz program rada (objavljeni i kriterijumi), ali je reč o programu starom tri godine, a nema ni izveštaja o realizaciji jer nema objavljenih poslednjih finansijskih izveštaja.

Postoje kriterijumi za sponzorstva, ali ne i podaci o planovima i realizaciji. Nema ni podataka o realizaciji sredstava za marketing (reklamiranje). Ovi nedostaci proizilaze iz toga što nisu objavljeni izveštaji o realizaciji programa poslovanja.

Preduzeće nije odgovorilo na dopis za verifikaciju nalaza.

3. JP Srbijašume

Vršilac dužnosti direktora je u v.d. stanju od decembra 2017. godine. U martu 2017. raspisan je konkurs. Preduzeće godinama nije imalo direktora već je zamenik bio zastupnik sa svim pravima i obavezama, izuzev obaveza u vezi sa antikorupcijskim mehanizmima propisanim (tadašnjim) Zakonom o Agenciji za borbu protiv korupcije.

Na stranici "Javne nabavke" poslednji unos je iz avgusta 2020. godine. Posle toga se dokumenti mogu naći samo na Portalu javnih nabavki. Ne postoji, međutim, obaveštenje da se pozivi i drugi dokumenti sada objavljuju samo na Portalu JN.

Javni podaci su dostupni preko banera na naslovnoj strani, nema pristupa preko glavnog menija. Tu se nalaze svi relevantni dokumenti: Dugoročni i srednjoročni plan poslovne strategije i razvoja 2017 – 2026, poslovna politika, programi poslovanja, godišnji i kvartalni izveštaji o poslovanju (u januaru 2021. poslednji je bio drugi kvartalni za 2020), plan JN, finansijski izveštaji, informator o radu.

Poslednji izveštaj o reviziji finansijskih izveštaja je za 2018. godinu.

Podaci o dugovima i potraživanjima prikazani su zbirno kroz finansijske bilanse i program poslovanja. U programu poslovanja je prikazan broj zaposlenih, po organizacionim jedinicama i planirana dinamika zapošljavanja.

Sredstva za sponzorstva i marketing prikazana su u programu i izveštajima. Nema pojedinačnih ugovora, ali je, u skladu sa zakonom, tabelarno u kvartalnim izveštajima prikazano svako pojedinačno izdvajanje za sponzorstva, donacije i humanitarne aktivnosti.

Preduzeće nije odgovorilo na dopis za verifikaciju nalaza.

4. JVP Srbijavode

Statut je dostupan na sajtu. Nisu nađeni planovi poslovne strategije ili izvodi iz tog dokumenta.

Postoji Pravilnik o postupku unutrašnjeg uzbunjivanja. Stranica (odnosno PDF dokument) na kojoj bi trebalo da budu podaci o ovlašćenom licu za prijem informacija u vezi sa uzbunjivanjem se ne otvara.

Profesionalne biografije menadžmenta su u tableranom obrascu. Postoji i rešenje o imenovanju direktora. Akti nadzornog odbora (spisak sednica i usvojenih akata, bez dokumenata ili više podataka o sadržaju) su iz 2019. godine.

Na sajtu pregledno postavljene stranice sa finansijskim izveštajima, programima poslovanja i izveštajima revizora.

Iz tabele sa JN nije moguće otvoriti nijedan dokument.

Preduzeće nema proizvode niti usluge u komercijalnom poslovanju, a u godišnjem programu poslovanja dati su veoma detaljni cenovnici – granične cene za ugovaranje sa izvođačima radova. Preduzeće ne koristi novac za sponzorstva, donacije, marketing, reklame.

U tromesečnim izveštajima su potraživanja predstavljena zbirno, knjigovodstveno.

Svi dokumenti su nepretraživi, reč je o skeniranim slikama.

U informatoru, koji je ažuriran, postoji spisak građevinskih objekata u vlasništvu preduzeća. Postoji i tabelarni pregled zbirne vrednosti službenih vozila, polovnih objekata, kancelarijskog nameštaja itd.

Direktor je imenovan na konkursu, raspisanom u martu 2017, u decembru 2017. godine. Dotadašnji v.d. izabran između šest kandidata.

Preduzeće je odgovorilo na dopis za verifikaciju. Za pojedina tražena dokumenta i informacije navedeno je da se ne objavljuju jer ne postoji zakonska obaveza (zapisnici sa sednica NO, politika naplate potraživanja, pozivi i odluke o dodeli ugovora za JN, pravilnik o korišćenju službenih vozila, sistematizacija, ugovori za pravne usluge). Odgovoreno je i da ne postoji zakonska obaveza usvajanja pravnika o korišćenju sredstava za reprezentaciju. Na istovetan način je odgovoreno i na dopis za verifikaciju u istraživanju PETRA 2019.

19

5. Srbija Kargo ad

Konkurs za izbor direktora raspisan u maju 2017. i još nije okončan. Na sajtu nije dostupna biografija direktora niti drugih članova odbora direktora. Biografije članova skupštine netipizirane, variraju u kvalitetu, odnosno informativnosti o stručnosti.

Na sajtu postoji Dugoročni i srednjoročni plan poslovne strategije i razvoja „Srbija Kargo“ a.d. 2017-2027, takođe i Odluka o osnivanju i Statut. U informatoru stoji broj zaposlenih po organizacionim delovima i tabela sa brojem zaposlenih po organizacionim jedinicama, po mesecima 2019. godine.

Na sajtu nema pravilnika o korišćenju sredstava reprezentacije niti službenih automobila, a u Kodeksu poslovne etiek se ti akti pominju: „Neophodno je da se upoznate sa odgovarajućim procedurama ili pravilnicima koji regulišu korišćenje sredstava Društva, kao što su: službeni automobili, mobilni telefoni, računari i slično, da bi se znalo da li se koriste na predviđeni način“. U Informatoru o radu se navodi da je 2016. godine usvojen Pravilnik o načinu i korišćenju vozila Akcionarskog društva

za železnički prevoz robe „Srbija Kargo“, Beograd, a 2017. godine Pravilnik o uslovima i načinu korišćenja vozila.

Postoji stranica „Dokumenta koja se objavljuju u skladu sa Zakonom o javnim preduzećima“.

Posle 1. septembra 2020. javne nabavke se ne oglašavaju na sajtu preduzeća, a ne postoji ni obaveštenje da se podaci mogu naći na Portalu JN.

Objavljeni su program poslovanja i tromesečni izveštaji u nepretraživom formatu - slike u pdf-u.

Na sajtu su, kao i u prethodnom istraživanju 2019. Godine, dostupni Akcioni plan za sprovođenje antikorupcijskih mera za 2016. godinu, Odluka o određivanju lica ovlašćenog za prijem informacija i vođenje postupka u vezi sa unutrašnjim uzbunjivanjem, Pravilnik o poklonima zaposlenih u “Srbija Kargo” a.d, Pravilnik o sponzorstvu i donacijama, Pravilnik o uzbunjivanju, kao i izmene tog pravilnika, Priručnik za edukaciju zaposlenih u “Srbija Kargo” a.d. o ostvarivanju nulte tolerancije na korupciju u Republici Srbiji.

Preduzeće nije odgovorilo na dopis za verifikaciju nalaza.

20

6. JP Pošta Srbije

U biografiji v.d. direktora nema konkretnih podataka o vremenu obavljanja određenih poslova i funkcija, o radovima i iskustvu. Sve je u formi uopštene priče. Veoma oskudne i biografije članova NO. Konkurs za direktora je raspisan 10. marta 2017. i nije okončan.

Postoji publikacija "Profil preduzeća", gde se navode i strateški pravci za ostvarivanje vizije i misije preduzeća. Potraživanja i kreditna zaduženja predstavljena su zbirno u bilansima. Na sajtu su dostupni Statut, programi poslovanja i izveštaji o realizaciji i izveštaji revizora. U tromesečnim izveštajima nema propisanih tabela, te su tako nedostupni podaci o realizovanim sponzorstvima i donacijama. Podaci o potraživanjima (zbirno po kategorijama) mogu se naći samo u izveštaju revizora (poslednji za 2019. godinu).

Dostupan je pravilnik o organizaciji i sistematizaciji poslova u JP Pošta Srbije.

Posle 1. septembra 2020. javne nabavke se ne oglašavaju na sajtu preduzeća, odnosno postoje podaci o JN raspisanim od kraja 2020, ali umesto dokumenata stoji obaveštenje da su oni dostupni na Portalu JN. Plan javnih nabavki se može naći u programu poslovanja, ali reč je o prvobitnom planu, bez naknadnih izmena.

Preduzeće je odgovorilo na dopis u vezi sa verifikacijom. Za pojedine indikatore je potvrđeno da nisu dostupni jer ne postoji zakonska obaveza, pored ostalog i pravilnik o korišćenju sredstava reprezentacije i o korišćenju vozila za službene potrebe (objavljeni u Službenom PTT glasniku) .

7. MB namenska ad

Situacija nije promenjena u odnosu na 2019. godinu - stranica sajta na srpskom ne funkcioniše ili ne postoji.

Preduzeće nije odgovorilo na dopis za verifikaciju nalaza.

8. Aerodromi Srbija

U istraživanju PETRA 2019 konstatovano je da sajt ima samo dve stranice - javni oglasi i javne nabavke. Sajt je sada dovršen.

Biografija direktora sadrži dosta podataka, ali malo onih koji govore o stručnosti i isukustvu u vezi sa radom preduzeća. Iz podataka na sajtu nije jasno da li je skupština društva imenovala direktora po sprovedenom javnom konkursu. Podatak o članovima skupštine društva (jedan predstavnik osnivača) može se naći samo u programu poslovanja. Nema biografije niti kontakt podataka. Na sajtu nema godišnjih izveštaja, poslednji kvartalni je za poslednje tromesečje 2019. godine.

21

Nije nađena sistematizacija, ali je u programu poslovanja za 2020. godinu dat tabelarni prikaz broja sistematizovanih radnih mesta po sektorima i broja izvršilaca.

Osnovni, vrlo kratki podaci o nadležnosti, viziji i misiji mogu se naći u programu poslovanja. U tom dokumentu (program za 2020. godinu) se navodi da se tek planira usvajanje srednjoročnog i dugoročnog plana poslovne strategije i razvoja.

Na sajtu nema podataka o JN posle 1. septembra 2020. godine, kao ni plana JN za 2021. godinu. Nema ni obaveštenja da se JN sada oglašavaju samo na Portalu JN..

Preduzeće nije odgovorilo na dopis za verifikaciju nalaza.

9. Agencija za osiguranje i finansiranje izvoza Republike Srbije ad

Na sajtu nekoliko osnovnih podataka o nadležnosti i ciljevima poslovanja. U programu poslovanja detaljnije o načinu ostvarivanja ciljeva. U programu, takođe, ceo spisak zaposlenih.

Ne može se naći biografija direktora, niti članova UO i izvršnog odbora.

Poslednji izveštaj o poslovanju je za 2018. godinu.

U izveštaju o poslovanju navode se detalji o sednicama UO. Postoje finansijski izveštaji i izveštaji revizora, poslednji za 2019. godinu i u njemu se mogu naći podaci o tadašnjem zaduženju kao i zbirni, knjigovodstveni podaci o potraživanjima.

Plan JN nalazi se na sajtu, ali ne i pojedinačne javne nabavke.

Preduzeće nije odgovorilo na dopis za verifikaciju nalaza.

10. Transnafta ad

Biografije su u odgovarajućem obliku, u okviru svake pojedinačne postoje podaci o kontaktu. Detaljniji kontakti su u informatoru. U informatoru su i podaci o broju zaposlenih, u okviru dela posvećenom organizaciji preduzeća.

Direktor je u statusu vršioca dužnosti od novembra 2019. godine.

Podaci o imovini zbirno, knjigovodstveno. Program poslovanja izuzetno detaljan i pregledan, za primer, jedina primedba što se ne navode procenjeni vrednosti investicija odnosno javnih nabavki, što je takođe podatak koji nedostaje i u planu javnih nabavki. Nisu objavljeni iznosi planirani za pojedine investicije. Ni u planu JN nigde se ne navodi procenjena vrednost. Poslednji kvartalni izveštaj za treće tromesečje 2020. godine.

22

Za javne nabavke iz 2020. godine iz tabele se linkom prelazilo na stranicu na Portalu JN gde su bili svi povezani dokumenti. Takva praksa je nastavljena i sada za (dve) nabavke male vrednosti u 2021. Za ostale nabavke iz 2021. godine nema podataka (mogu se naći na Portalu), a na stranici stoji obaveštenje da se dokumentacija može preuzeti sa Portala JN. Za nabavke za koje se ne primenjuje ZoJN i dalje se sva dokumenta objavljuju na sajtu preduzeća.

U programu poslovanja za 2020. godinu dat tabelarni prikaz broja sistematizovanih radnih mesta po sektorima i broja izvršilaca.

Iz Informatora se vidi da postoji Odluka o reprezentaciji i Odluka o korišćenju službenih vozila, ali nisu objavljene na sajtu. Na sajtu nema akta o uzbunjivanju. U odgovoru na dopis je navedeno da su obe odluke i akt o ozbunjivanju objavljeni na internom portalu preduzeća.

Preduzeće je u odgovoru na dopis za verifikaciju navelo da zapisnici sa sednica odbora direktora i skupština preduzeća nisu javno dostupni jer sve u vezi sa skladištenjem derivata nafte u rezervoarima korisnika Ministarstva odbrane ima oznaku poverljivosti. Navodi se da se izveštaji o reviziji ne objavljuju na sajtu

preduzeća, već su javno dostupni na sajtu APR-a. U vezi sa podacima o potraživanjima, preduzeće je odgovorilo da „sa zadovoljstvom“ može da istakne da ti podaci nisu objavljeni jer se sve naplaćuje u roku, odnosno kupci obaveze izvršavaju blagovremeno. U finansijskim izveštajima postoje, međutim, podaci (zbirni) o potraživanjima. U odgovoru navedeno i da se ugovori o marketingu, konsultantskim i pravnim ugovorima ne objavljuju i da to nije zakonska obaveza.

11. JP Službeni glasnik

Na sajtu se mogu naći Statut, dugoročni i srednjoročni plan poslovne strategije i razvoja. Statut je u obliku nepretraživih slika postavljenih u pdf dokument, strategija takođe pdf dokument, ali pretraživ.

Biografije su prilično sažete, uglavnom nabranje funkcija. Postoji pravilnik o sistematizaciji na sajtu. Postoje i pravilnik o kodeksu ponašanja zaposlenih kao i pravilnik o merilima za izbor poslovnih banaka. Nije nađen pravilnik u vezi sa troškovima reprezentacije niti pravilnik u vezi sa korišćenjem službenih vozila. Nije nađen pravilnik o unutrašnjem uzbunjivanju. Nije nađen informator o radu niti kontakt podaci za nadzorni odbor.

Nije objavljen plan JN za 2021, ali se nabavke i dalje oglašavaju na sajtu i objavljuju se odluke o dodeli ugovora.

23

Preduzeće nije odgovorilo na dopis za verifikaciju nalaza.

12. JP Putevi Srbija

Preduzeće ima vršioca dužnosti već gotovo celu deceniju - nakon što je razrešen sa mesta direktora Zoran Drobnjak je na mestu v.d. direktora od 27. decembra 2011. godine. Konkur za direktora raspisan u julu 2013. i nije okončan, po donošenju novog zakona samo je raspisan novi konkurs, u u februaru 2017. Nije okončan. Mandat vršioca dužnosti istekao je u maju 2014. godine.

Veoma pregledne stranice NO. Postoje podaci o sednicama, ali ne i zapisnici. Biografije na sajtu nejednakog kvaliteta.

Javno nabavke pregledno uređene. Nije nađen plan JN, ni na Portalu JN. Nema nabavki u 2021. godini, a na Portalu JN je u 2021. nađen samo izveštaj o dodeli ugovora za JN raspisanu u 2020. godini, koja se može naći i na sajtu JP.

U informatoru, koji se inače redovno ažurira, i dalje se navodi broj zaposlenih i struktura iz decembra 2016. godine. U izveštajima o realizaciji programa poslovanja nalaze se podaci o broju zaposlenih. U informatoru su rešenja o imenovanju članova NO. U informatoru su podaci o imovini preduzeća po popisu iz 2014. godine.

Veoma dobra stranica sa regulativom - zakoni, uredbe, opšti akti, pravilnici, standardi, tehnička uputstva, politika i evropska dokumenta. Među njima sistematizacija, kao i pravilnik o postupku unutrašnjeg uzbunjivanja (i još nekoliko akata povezanih sa sprečavanjem korupcije). U informatoru se navodi da postoji pravilnik o korišćenju službenih vozila iz 2009. godine, ali ga nema na stranici sa regulativom. Pravilnik je postavljen u postupku verifikacije.

Vrlo pregledan broj zaposlenih u programu poslovanja. Pregledno o zaduženosti preduzeća u programu poslovanja. O potraživanjima zbirno, knjigovodstveno.

Preduzeće je dostavilo na dopis za verifikaciju, navodeći da zapisnika sa sednica NO nema na sajtu jer Zakonom o JP nije propisana obaveza da se ti podaci objavljuju, kao i da su podaci o stanju imovine objavljeni kroz finansijske i kvartalne izveštaje, što je zakonska obaveza (u okviru istraživanja traži se detaljni popis vrednije imovine, a ne knjigovodstveno stanje). Isti odgovori (nije zakonska obaveza) dati su na upit da li postoji i da li je objavljena politika naplate potraživanja, da li su objavljeni ugovori za konsultantske usluge i ugovori za pravne usluge.

13. JP za podzemnu eksploataciju uglja Resavica

Vršilac dužnosti od maja 2017. godine, mandat mu je istekao u maju 2018. Konkurs, raspisan u martu 2017. godine, nije okončan. Na sajtu postoje biografije 5 članova NO i dva izvršna direktora, ali ne i v.d. direktora. Biografije su u profesionalnom formatu.

24

Na sajtu cenovnik uglja iz 2013. godine. U rubrici „Aktuelno“ je vest iz 2017. godine u kojoj se pominje da cena uglja nije menjana od 2013. godine. Nije utvrđeno da li je menjana od 2017. do danas.

Informator o radu poslednji put ažuriran u septembru 2016. godine. Poslednji program poslovanja je za 2018. godinu. Postoji pregled (sistematizacija) radnih mesta i uporedni pregled popunjenosti, sa stanjem iz 2017. godine, kao prilog Programu poslovanja za 2018. godinu. Na sajtu postoji i tabela sa podacima o broju zaposlenih za koju se ne navodi na koji mesec se odnosi, ali se u naslovu pominje Službeni glasnik iz 2020. godine (PODACI O BROJU ZAPOSLENIH I RADNO ANGAŽOVANIH LICA U JP PEU RESAVICA na osnovu čl. 8. Uredbe o postupku za pribavljanje saglasnosti za novo zapošljavanje i dodatno radno angažovanje kod korisnika javnih sredstava ("Službeni glasnik RS broj 159/20)).

Stranica sa javnim nabavkama je jedina potpuno ažurna – sa pozivima, odlukama, planovima. Postoji detaljan popis imovine na sajtu. Ne vidi se kada je popis načinjen, ali u njemu nema imovine nabavljene (zavedene) posle 2015. godine.

Preduzeće nije odgovorilo na dopis za verifikaciju nalaza.

14. JP Nacionalni park Kopaonik

Na sajtu se navodi da je internet prezentacija u izradi i da trenutno neki delovi sajta nisu u funkciji. U istraživanju pre dve godine je utvrđeno da su postojale stranice Zakoni, Ostala akta, Javne nabavke, Informatori, Programi, Finansijski izveštaji, Planovi, Propisi ali su sve bile prazne, bez ijednog akta.

Na sajtu postoji osnovni podaci, vrlo sažeto, o delatnostima preduzeća. Postoji i program upravljanja nacionalnim parkom za 2020. godinu, gde se navode ciljevi. Na sajtu je i statut JP. Nema dugoročnih, strateških akata ili osnivačkih dokumenata koji regulišu delatnost ili strategiju i cilj poslovanja.

Postoji stranica sa javnim nabavkama, ali bez plana za 2021. godinu, i bez nabavki iz te godine. Ovi dokumenti su objavljeni samo na Portalu javnih nabavki.

Postoje biografije članova nadzornog odbora, za dvojicu nije vidljivo kako ispunjavaju iskustvo u oblasti rada javnog preduzeća. Četvorici je pre više godina isekao mandat i u programu poslovanja za 2020. se navodi da je preduzeće o tome obavestilo osnivača (Vladu Srbije). I članovi kojima je istekao mandat primaju redovno naknade i usvajaju akte. Mogu se naći imena i zaduženja direktora i drugih rukovodilaca, bez biografija ili kontakt podataka. Konkursi za direktora su raspisani u julu 2013. godine (nije okončan) i potom u martu 2017. godine. Ni taj konkurs nije okončan. Prema podatku na sajtu, aktuelni direktor je imenovan decembra 2008. godine, što bi značilo da mu je mandat istekao pre više od osam godina.

25

Postoji program poslovanja za 2020. godinu u kome se navodi zadaci iz srednjoročnog i dugoročnog plana poslovne strategije, predviđeni za tu godinu. Poslednji finansijski izveštaj, i izveštaj revizora, jeste za 2019. godinu. U Informatoru o radu postoje podaci o vlasništvu nad nekretninama.

Preduzeće je odgovorilo na dopis za verifikaciju, ukazalo na pojedine informacije, ali i potvrdilo da većina traženih nisu dostupne. Ukazano je i da više ne postoji zakonska obaveza za objavljivanje poziva za JN i odluka o dodeli na sajtu JP. Pored ostalog se navodi i da je sajt u restrukturiranju i da još nije u potpunosti funkcionalan, ali da će u što skorijem roku objaviti pojedine nedostajuće dokumente.

15. JP Emisiona tehnika i veze

Konkurs za direktora raspisan u februaru 2017. Preduzeće ima vršioca dužnosti direktora od novembra 2014. godine. Na sajtu postoje podaci o imenovanju - broj rešenja, a biografije se sastoje od po jedne rečenice. Za tri člana NO se ne vidi na koji način ispunjavaju zakonski uslov za članstvo u NO - najmanje tri godine radnog iskustva na poslovima koji su povezani sa poslovima javnog preduzeća.

Na sajtu se mogu naći sistematizacija, odluka o osnivanju, statut, pravilnik o unutrašnjem uzbunjivanju, odluka o imenovanju osobe za prijem i vođenje postupaka u vezi sa uzbunjivanjem, kodeks poslovnog ponašanja, pravilnik o poklonima zaposlenih, katalog poklona (samo prazan obrazac) itd.

U finansijskom izveštaju knjigovodstveni zbirni podaci o potraživanjima, ali i podaci o najvećem dužniku. Pominje se (bez detalja) i sporazum koji je zaključen radi regulisanja potraživanja. Postoje i podaci o utuženjima u finansijskom izveštaju, kao potencijalni prihod preduzeća.

Redak primer - popis imovine: Finansijski izveštaji i akta. Popisani su: Oprema, Sitan inventar, Zemljište, Građevinski objekti, Nematerijalna imovina.

Preduzeće je odgovorilo na dopis za verifikaciju, potvrdilo nađene navode u većini slučajeva. U odgovoru se navodi da postoji praksa dnevnog internog izveštavanja o stanju potraživanja i naplaćenim potraživanjima, ali dokument nije dostupan na sajtu. Potvrđeno je i da postoji politika naplate potraživanja, ali i da taj dokument nije dostupan na sajtu. Isti je slučaj i sa Pravilnikom o troškovima reprezentacije i Pravilnikom o korišćenju službenih vozila. Navedeno je i da je u 2020. zaključen jedan ugovor o pružanju usluga makrketinga, ali da ne postoji obaveza objavljivanja podataka o zaključenim ugovorima za nabavke na koje se zakon (o javnim nabavkama) ne primenjuje, a da je ugovor dostupan po zahtevu za pristup informacijama. Isti odgovor dat je i za ugovor o pravnim uslugama.

26

16. Koridori doo

Gotovo svi dokumenti postavljeni na stranici „Katalog informacija“, bez razvrstavanja po kategoriji ili godini. Tu se nalazi i plan poslovne strategije. Potraživanja predstavljena zbirno, knjigovodstveno.

Informator ažuriran u maju 2017. godine.

Preduzeće nije odgovorilo na dopis za verifikaciju nalaza.

17. Državna lutrija doo

Na sajtu godišnji planovi, godišnji izveštaji, kvartalni izveštaji, nedostaje samo godišnji za 2020. godinu, iako je poslednja provera bila 1. marta 2021. Izveštaj za 2019. skupština društva usvojila je tek u junu 2020. godine. Nedostajeći dokumenti naknadno postavljeni i nađeni u postupku verifikacije.

Na sajtu nema javnih nabavki kojima je rok za dostavljanje ponude u 2021. godini, a nalazi se nekoliko iz 2020. za koje je odluka o dodeli ugovora objavljena u januaru 2021. Nabavke iz 2021. mogu se naći na Portalu JN.

Među „Ostalim dokumentima“ su mesečni podaci o broju zaposlenih i plan JN za 2021. godinu, radne biografija članova skupštine i vršioca dužnosti direktora. Biografija v.d. direktora i dva biografije članova skupštine ne odgovaraju standardu profesionalnog CV-a. Ove dokumente je ujedno teško naći jer se u segmentu „Ostali dokumenti“ nalaze i mnogobrojne odluke o organizovanju pojedinih igara na sreću.

U informatoru ima podataka o imovini – automobili pobrojani, a nekretnine i pokretne stvari po kategorijama, navedene zbirne knjigovodstvene vrednosti. U kvartalnim izveštajima zbirni podaci o troškovima sponzorstava i marketinga.

Preduzeće je odgovorilo na dopis za verifikaciju. U dopisu se navodi da pojedini dokumenti (osnivački akt, planovi poslovne strategije i razvoja, zapisnici sa sednica skupštine, procedura naplate potraživanja, pozivi za JN, odluke o dodeli ugovora za JN) nisu objavljeni jer ne postoji zakonska obaveza. Za neke podatke ili dokumente koji nisu nađeni u prvobitnom pregledu je ukazano gde se sada mogu naći.

18. JKP Gradska čistoća Beograd

Na sajtu osnovni podaci o nadležnostima i delovanju. Podaci se mogu naći i u programu poslovanja. Tu se nalaze i osnovni podaci o poslovnoj strategiji.

27

Na stranici „Poslovanje“ su kvartalni izveštaji, program poslovanja, finansijski izveštaji i izveštaji revizora (poslednji za 2019. godinu). Potraživanja zbirno, po kategorijama su u kvartalnim izveštajima.

Oskudni biografski podaci o direktoru i članovima nadzornog odbora - naziv fakulteta na kome su diplomirali, spisak zanimanja ili funkcija koje su obavljali. Za jednog člana NO ne može se utvrditi kako zadovoljava zakonski uslov – najmanje tri godine radnog iskustva na poslovima koji su povezani sa poslovima javnog preduzeća.

Preduzeće nije odgovorilo na dopis za verifikaciju nalaza.

19. JKP Gradsko saobraćajno preduzeće Beograd

Ciljevi poslovanja i način ostvarivanja ciljeva obrađeni u programu poslovanja. U programu se pominju srednjoročni i dugoročni plan poslovne strategije i razvoja, ali se ovi dokumenti ne mogu naći na sajtu.

Na sajtu postoje statut i pravilnik o unutrašnjem uzbunjivanju. Nema osnivačkog akta. Nema detalja o izboru direktora i članova NO.

Na sajtu, program poslovanja, kvartalni izveštaji, finansijski izveštaj i mišljenje revizora (za 2019. godinu)

Nabavke su nabrojane na sajtu, sa napomenom da se dokumentacija može preuzeti na Portalu JN i uz direktan link za svaku pojedinačnu nabavku ka Portalu JN.

Postoje podaci o kreditnom zaduženju u tromesečnim izveštajima i programu poslovanja, a o potraživanjima samo zbirno, knjigovodstveno. Imovina, takođe, samo zbirno knjigovodstveno u programu rada.

Preduzeće nije odgovorilo na dopis za verifikaciju nalaza.

20. JKP Beogradski vodovod i kanalizacija Beograd

Preduzeće ima sopstveni [portal javnih nabavki](#).

Na sajt, u toku procesa verifikacije, postavljena nedostajeća biografija novoizabranog direktora (dotadašnjeg v.d. direktora). Na sajtu podaci o predsedniku i još jednom članu NO, nema podataka o trećem (i u programu poslovanja za 2021. godinu pominju se samo dva člana), postoji biografija samo predsednika NO.

Postoje razdvojeni i pregledni izveštaji - Redovni godišnji finansijski izveštaj za 2019. godinu, Izveštaj revizora i Izveštaj o poslovanju preduzeća za 2019. godinu. Takođe, program poslovanja (za 2021. godinu) i kvartalni izveštaji o relizaciji programa (poslednji za treći kvartal 2020. godine). Izveštaj o poslovanju nepretraživ - slike u pdf-u.

U izveštaju o radu nalaze se poglavlja posvećena dugovanjima, naplati i utuženjima. Pominje se odluka osnivača o uslovima i načinu izmirenja dugovanja, ali odluka nije nađena na sajtu. Dat je i pregled najvećih dužnika.

U programu poslovanja se navodi da su dugoročni i srednjoročni plan poslovne strategije usvojeni 2017. godine, ali tih dokumenata nema na sajtu.

Postoji i posebna stranica "Zakoni i propisi". gde su Statut, Osnivački akt, Pravilnik o postupku unutrašnjeg uzbunjivanja, kao i link na stranici gde su ažurni podaci o broju zaposlenih i strukturi zaposlenih.

Preduzeće je odgovorilo na dopis za verifikaciju i navelo da su pojedini dokumenti objavljeni na sajtovima drugih organa, u službenom glasilu i na internoj mreži (intranetu) preduzeća. Pojedini odgovori ne odnose se na konkretne informacije i dokumente koji su traženi u okviru istraživanja.

21. JKP Beogradske elektrane Beograd

Beoelektrane imaju [sopstveni portal javnih nabavki](#) i na njemu se oglašavaju JN i u 2021. godini i mogu se naći obaveštenja o dodeli ugovora za JN iz prethodnog perioda.

Postoji rešenje o imenovanju predsednika NO, ali bez obrazloženja i broj rešenja i datum imenovanja ostalih članova NO. Nema, međutim, biografija članova NO. Postoje kratke biografije izvršnih direktora (većine), ali ne i v.d. direktora.

Na sajtu se nalaze osnivački akt i statut preduzeća. Postoji akt koji definiše dugoročnu strategiju razvoja, pominje se u programu poslovanja, ali se ne nalazi na sajtu preduzeća: "...to je jedan od strateških ciljeva Preduzeća koji je definisan dugoročnim planom poslovne strategije i razvoja za period 2015-2025. godine sa projekcijom do 2035. godine, koji je usvojila Skupština grada Beograda Rešenjem broj 3-839/16-S 30.novembra 2016. godine".

U programu poslovanja se pominju odluke gradskog veća i samog preduzeća u vezi sa reprogramom dugovanja, ali ti dokumenti nisu dostupni na sajtu preduzeća. Navode se zbirni podaci o potraživanjima i tabelarno za potrošače koji se finansiraju preko budžeta grada Beograda.

Preduzeće nije odgovorilo na dopis za verifikaciju nalaza.

29

22. JKP Mediana Niš

Na sajtu je statut preduzeća. Postavljen je poseban dokument „Ciljevi poslovanja“. Reč je o izvodi iz programa poslovanja za 2018. godinu. Ciljevi se mogu naći i u programu poslovanja za 2021. godinu.

Postoji ažuran podatak o broju zaposlenih koji sadrži i podatak o broju sistematizovanih radnih mesta.

Postoji stranica sa pojedinim odlukama nadzornog odbora, među kojima su Pravilnik o postupku unutrašnjeg uzbunjivača i odluka o ovlaćenom licu za prijem informacija i vođenje postupka u vezi sa uzbunjivanjem, ali odluke nisu sistematizovane po sednicama NO i ne može se zaključiti da li su sve odluke objavljene.

U programu poslovanja su brojevi rešenja i datumi imenovanja direktora i članova NO. Sama rešenja nisu nađena. Biografija direktora je u formi priče. Dve od tri biografije članova NO profesionalne.

Kvartalni finansijski - poslednji je za treći kvartal 2016. godine. Postoji izveštaj o poslovanju za 2019. godinu. U njemu samo zbirni podatak o utrošenim sredstvima za donacije. Izveštaj revizora poslednji za 2015. godinu.

Na sajtu JP nema plana JN za 2021. godinu (može se naći na portalu JN). Nabavke su oglašene na sajtu, a link vodi ka portalu JN.

Preduzeće nije odgovorilo na dopis za verifikaciju nalaza.

23. JKP Naissus Niš

U istraživanju pre dve godine, JKP je u odgovoru na dopis za verifikaciju podataka navelo da se trenutno radi na izradi novog dizajna internet stranice, da je reč o sukcesivnom procesu, te da će svi sadržaji biti dostupni do kraja 2019. godine. Tada je u izveštaju konstatovano da je stranica "Menadžment" u izradi, i da nema podataka te da je isti slučaj sa stranicom "Misija i vizija". Stanje je nepromenjeno i u martu 2021. godine.

Postoji eksel dokument sa brojem zaposlenih – ne vidi se datum na koji se broj odnosi, ali je postavljen pored plana poslovanja za 2021. godinu.

Poslednji tromesečni izveštaj je za treći kvartal 2020. godine. U njemu nema tabelarnog prikaza izdvojenih sredstava za sponzorstva i marketing. Ta praksa je nastavljena od istraživanja sprovedenog 2019, kada je takođe ovo notirano. Planirana i realizovana izdvajanja za prethodnu i za tekuću godinu mogu se naći u programu poslovanja. Poslednji finansijski izveštaj i izveštaj revizora je za 2018. godinu. U njemu potraživanja prikazano zbirno, po kategorijama.

30

Preduzeće nije odgovorilo na dopis za verifikaciju nalaza.

24. JKP Gradska toplana Niš

Javne nabavke se oglašavaju na sajtu JP i objavljuju se odluke o dodeli. Stranica sa JN veoma pregledna, sve predstavljeno u tabeli.

U segmentu „Regultiva“ dostupan je veliki broj odluka, propisa, dokumenata. Među njima su statut preduzeća, kao i programi poslovanja i finansijski izveštaji iz prethodnih godina, i strategije. Na stranici „Dokumenti“ stari izveštaji i planovi poslovanja, kao i plan JN za 2019. godinu. Plan za 2021. na stranici „Informacije ponuđačima“. Program poslovanja za 2021. nađen na stranici „Planovi i izveštaji“.

Postoji stranica sa podatkom o broju zaposlenih, ali se ne navodi na koji se datum odnosi podatak i nije istovetan sa podatkom iz programa poslovanja za 2021. i sa poslednjim tromesečnim izveštajem.

Jedno od malobrojnih JP na čijem sajtu je pronađen plan poslovne strategije i razvoja (i dugoročni i srednjoročni). Nema, međutim, pravilnika o postupcima unutrašnjeg uzbunjivanja.

Sa biografijama je situacija istovetna kao u istraživanju pre dve godine - biografija predsednika NO je u formi priče sa mnoštvom irelevantnih podataka. Biografije druga dva člana i direktora profesionalne.

Pregledna tabela kreditne zaduženosti.

Kao i 2019. godine, Toplana Niš je jedno od malobrojnih JP u uzorku koje i dalje daje novac za sponzorstva (kao i za donacije), mada se mora istaći da je reč o nevelikim iznosima.

Preduzeće je odgovorilo na dopis za verifikaciju, ukazavši na lokaciju nekoliko prethodno nedostajućih dokumenata. Potvrdilo je da neke informacije i dokumenti nisu dostupni, ali i najavilo da će pojedine postaviti (zapisnici sa sednica NO, izveštaji o reviziji finansijskih izveštaja, podaci o potraživanjima, pravilnici o korišćenju službenih automobila i sredstava za reprezentaciju, informacije u vezi sa uzbunjivanjem, odluka o imenovanju direktora).

25. JKP Čistoća Novi Sad

31

Plan JN za 2021. objavljen na Portalu JN, ali ga nema na sajtu JP. Isti slučaj i sa nabavkama u 2021. godini.

Postoje biografije direktora i članova NO, sa pojedinim podacima o radnim mestima, ali se ne mogu označiti kao profesionalni CV.

Postoji stranica "Poslovanje" na kojoj je samo prvi kvartalni izveštaj iz 2020. godine, dva kvartalna iz 2019. i informator iz jula 2019. godine. Poslednji finansijski, sa izveštajem revizora je za 2018. godinu. Pojedini, uglavnom stariji, izveštaji i planovi i na stranici „Dokumenti“. Tu je i informator iz 2020. godine i statut preduzeća, kao i podatak o broju zaposlenih, stanje u januaru 2021. godine. U informatoru su kontakt podaci direktora i NO.

Nema praviilnika o postupku unutrašnjeg uzbunjivanja, kao ni strateških dokumenata. Postoje cenovnici.

Preduzeće nije odgovorilo na dopis za verifikaciju nalaza.

26. JKP Vodovod i kanalizacija Novi Sad

Postoji poseban dokument (u okviru rubrike organizaciona šema) sa brojem zaposlenih, ažuran, u martu bilo predstavljeno stanje od 23. februara. Na sajtu nema odluke o osnivanju, statut nađen ili postavljen nakon dopisa za verifikaciju. U programu poslovanja navedeni najvažniji ciljevi iz srednjoročnih i dugoročnih strategija razvoja. U izveštaju i programu poslovanja se navode imena direktora i članova NO i broj rešenja i datum donošenja rešenja o imenovanju.

Postoji podatak o osobi zaduženoj za zaštitu podataka o ličnosti i o osobi zaduženoj za postupanje po zahtevima za slobodan pristup informacijama, ali ne i o osobi zaduženoj za postupanje sa prijavama uzbunjivača.

Na sajtu plan JN za 2021. i pozivi i odluke za JN u 2021. (i u prethodnoj) godini, sa svim pratećim dokumentima.

Poslednji tromesečni izveštaj za treći kvartal 2020. godine. Na sajtu godišnji izveštaj sa mišljenjem revizora za 2019. godinu. U izveštaju potraživanja prikazana po kategorijama dužnika. Navode se i najveća osporena potraživanja od pravnih lica, poimenice.

Uočeni izuzetno veliki troškovi servisnih informacija o aktivnostima preduzeća (4,8 miliona dinara u 2019. godini, 5,9 miliona u 2020) iako je reč upravo o servisnim informacijama koje mediji prenose bez naknade jer su od interesa za njihove gledaoce, slušaoce i čitaoce. Stoga bi bilo značajno objavljivati ugovore po kojima su isplaćivana ova sredstva (indikator broj 29)

Preduzeće je odgovorilo na dopis za verifikaciju. Uz ukazivanje na nekoliko podataka koji se (sada) mogu naći na sajtu preduzeća, najavljeno da će početi objavljivanje popisa najvrednije imovine, da će objaviti kontakt podatak osobe za postupanje po prijavama uzbunjivača, kao i da će doneti akt o politici naplate potraživanja koji će biti dostupan na sajtu. Sada se informacije o naplati mogu naći u rubrici „Najčešća pitanja“. Pravilnici o korišćenju prava na reprezentaciju i o korišćenju službenih vozila postoje, dostupni su interno i dostavljeni uz odgovor, ali nisu objavljeni na sajtu. I za ugovore o konsultantskim i pravnim uslugama je navedeno da nisu objavljeni na sajtu, ali da su dostupni na zahtev.

27. JKP Novosadska toplana Novi Sad

Objavljena dugoročna i srednjoročna strategija poslovanja. Na sajtu program poslovanja za 2021. godinu, svi kvartalni izveštaji za prethodnu i finansijski izveštaj sa mišljenjem revizora za 2019. godinu.

Izuzetno velika sredstva predviđena za reklamu i propagandu (13 miliona dinara) iako je reč informacijama koje mediji prenose bez naknade jer su od interesa za njihove

gledaoce, slušaoce i čitaocce. Stoga bi bilo značajno objavljivati ugovore po kojima su isplaćivana ova sredstva (indikator broj 29).

Biografija v.d. direktora se sastoji od nabiranja radnih mesta na kojima je radio i funkcija koje je imao, za članove NO biografije bliže formatu profesionalnog CV-a.

Nema podataka o izboru direktora i članova NO niti podataka o sednicama NO. U izveštaju i programu poslovanja se navode imena direktora i članova NO i broj rešenja i datum donošenja rešenja o imenovanju.

Na sajtu dostupni srednjoročni i drugoročno program poslovanja, odnosno strategija razvoja. Nema statuta, niti pravilnika o unutrašnjem uzbunjivanju.

Preduzeće nije odgovorilo na dopis za verifikaciju nalaza.

28. JKP Vodovod i kanalizacija Subotica

Na sajtu (u segemtnu „Propisi“) statut, osnivački akt, informator o radu, Pravilnik o postupku unutrašnjeg uzbunjivanja, kao i još nekoliko dokumenata povezanih sa sprečavanjem korupcije: Kodeks ponašanja zaposlenih, Etički kodeks interne revizije, Pravilnik o poklonima zaposlenih u preduzeću, Pravilnik o sprečavanju sukoba interesa u preduzeću, kao i Pravilnik o načinu rešavanju prigovora i žalbi korisnika komunalnih usluga.

33

Na sajtu postoji informacija o postojanju dugoročne strategije sa kratkim navođenjem šta ona sadrži. Sam dokument nije nađen.

Imovina prikazana po kategorijama, sa zbirnim vrednostima (u informatoru).

Na sajtu informacije o JN do kraja avgusta 2020. godine. Posle toga mogu se naći samo na Portalu JN. Na Portalu je pretraga otežana jer JP unosi podatke samo kao „Javno komunalno preduzeće Vodovod i kanalizacija“, bez oznake mesta. Plan JN objavljen je i na sajtu JP.

Među planovima rada je i Godišnji plan rada interne revizije za 2021 i Strateški plan rada interne revizije za period 2021 - 2023.

Na sajtu nema akta o sistematizaciji radnih mesta. U okviru „Lične karte“ preduzeća su podaci o broju zaposlenih, biografije direktora i članova NO (dva profesionalna CV-a, dve biografije sa osnovnim podacima), kao i podaci o licu zaduženom za zaštitu podataka o ličnosti. Nema, međutim, podataka o licu zaduženom za postupanje sa prijavama uzbunjivača. Nije nađen ni pravilnik o postupanju sa prijavama.

U planu poslovanja su podaci o broju izvršilaca, u skladu sa sistematizacijom, po organizacionim jedinicima, ali pravilnik o sistematizaciji nije nađen na sajtu.

Kao obrazloženje za troškove reklame navode se ugovori sa medijima za objavljivanje "informacija od opštedruštvenog značaja".

Preduzeće nije odgovorilo na dopis za verifikaciju nalaza.

29. JKP Subotička toplana

Pregledna stranica "Dokumenti". Među dokumentima je Pravilnik o postupku unutrašnjeg uzbunjivanja. Nema odluke o imenovanju osobe zadužene za postupanje sa prijavama. U dokumentima su biografije direktora i članova NO.

U programu poslovanja su izvodi iz strategije razvoja. Sama strategija, kao ni statut ni osnivački akt nisu nađeni na sajtu. Postoji, međutim, Odluka o uslovima i načinu snabdevanja toplotnom energijom, koja propisuje nadležnost preduzeća. U programu poslovanja su i podaci o imenovanjima direktora i članova NO, ali sama rešenja nisu nađena na sajtu.

Objavljeni izveštaji revizora.

Na sajtu nije nađen plan JN za 2021. godinu, kao ni javnih nabavki raspisanih posle 1.1.2021. Plan nađen, ili postavljen na sajt, nakon dopisa za verifikaciju.

34

U informatoru postoji tabela sa imovinom preduzeća, zbirno, knjigovodstveno, po kategorijama.

Preduzeće je odgovorilo na dopis za verifikaciju. I ovo JP je za pojedine nedostajeće podatke navelo da nisu objavljeni jer ne postoji zakonska obaveza (zapisnici sa sednica NO, popis imovine, potraživanja preduzeća, politika naplate potraživanja, pozivi za javne nabavke, odluke o dodeli ugovora za JN, podaci o osobi zaduženoj za postupanje po prijavama uzbunjivača, odluka o imenovanju direktora, ugovori za marketing i konsultantske usluge, ugovori za pravne usluge). Potvrđeno da ne postoji Pravilnik o troškovima reprezentacije, ali da postoji Pravilnik o korišćenju službenih automobila, koji je dostavljen uz odgovor, ali ne i postavljen na sajt.

30. JKP Vodovod i kanalizacija Kragujevac

Postoje podaci o direktorima, sa kontaktima, biografija sa osnovnim podacima o prethodnim zaposlenjima i funkcijama. Na stranici „Menadžment“ nema podataka o NO. Imena i datumi imenovanja mogu se naći u programu poslovanja.

Pregledna stranica „Program poslovanja i finansijski izveštaji“ – program za 2021. program i svi kvartalni izveštaji za period 2017- 2020. godina i finansijski izveštaji i izveštaji revizora za 2017-2019. godinu.

Na stranici „Javne nabavke“ je plan JN za 2021. godinu i nekoliko odluka iz 2021. godine o obustavljanju postupaka raspisanih u prethodnoj godini. Nisu nađene nabavke raspisane u 2021. godini, koje su objavljene na Portalu JN.

Na sajtu su osnivački akt i statut. Tu je i rešenje o određivanju ovlašćenog lica za postupanje po zahtevu za slobodan pristup informacijama od javnog značaja, ali ne i akt koji uređuje postupak uzbunjivanja i akt o određivanju lica za prijem prijava uzbunjivača. U programu poslovanja je izvod iz srednjoročne strategije razvoja (sa osvrtnom na realizaciju ciljeva).

Jedno od malobrojnih JP koje ima objavljen izvod (nejasno zbog čega nije objavljena cela odluka) iz akta „Odluka o uslovima i kriterijumima za zaključivanje Sporazuma o isplati duga na rate“.

Preduzeće je odgovorilo na dopis za verifikaciju, potvrdivši većinu nalaza. Nakon verifikacije na sajtu su nađeni odluka o postupku unutrašnjeg uzbunjivanja, odluka o imenovanju nadležnog lica, pravilnik o korišćenju službenih automobila, ali ne i pravilnik o troškovima reprezentacije, iako je navedeno da je i taj dokument postavljen u rubrici „Zakoni i propisi“. Za ugovore o marketingu i konsultatskim uslugama navedeno da nisu objavljeni jer nema zakonske obaveze i jer je reč o minimalnim izdacima, a za ugovore o pravnim uslugama da takvih troškova nije bilo. Za ovaj poslednji indikator je u tabeli uneto da je neprimenljiv (NA), čime je poboljšana ocena preduzeća.

35

31. JKP Šumadija Kragujevac

Na sajtu su svi strateški dokumenti i odluke o njihovom usvajanju, kao i izvodi iz ovih dokumenata. Strateški planovi se nalaze i na stranici sa programima poslovanja. Među „Ostalim dokumentima“ je i osnivački akt. Na stranici finansijski izveštaji svi izveštaji, po segmentima, do 2014. zaključno sa 2019. godinom, sa izveštajima revizora.

Na stranici JN samo jedna nabavka iz 2020. i u njoj je link ka Portalu JN. Ostale nabavke raspisane u 2021. mogu se naći samo na Portalu JN. Plan JN nađen na stranici Pravilnici. Postoji Pravilnik o postupku unutrašnjeg uzbunjivanja ali ne i podaci o zaduženoj osobi (nađena je odluka o određivanju lica za zaštitu podataka o ličnosti).

Na stranici Pravilnici je pravilnik o reprogramu duga. Programom poslovanja predviđena su znatna izdvajanja za usluge izvršitelja (15,6 miliona), a u prethodnoj je realizovano 3,3 miliona. Ne vidi se, međutim, kakvi su efekti angažovanja izvršitelja i kakva je realizacija reprograma dugova. U izveštajima se vidi da su potraživanja na osnovu prodaje gotovo 500 miliona dinara.

Preduzeće nije odgovorilo na dopis za verifikaciju nalaza.

32. JKP Vodovod Šabac

Na stranici „Aktuelno“ poslednja informacija je iz januara 2020. godine.

Na stranici „Poslovanje“ su posebne stavke Program poslovanja za 2021. godinu (i za prethodne) u okviru kojih su program i odluka o njegovom usvajanju, kao i stavka „Izveštaj o realizaciji programa poslovanja za 2020. godinu“ (kao i za nekoliko prethodnih), gde je izveštaj samo za prvi kvartal 2020. godine. Za 2019-. su objavljena samo prva tri kvartala.

Javne nabavke grupisane, plan JN nije na stranici JN, već među opštim aktima preduzeća.

Tu se nalazi i stavka Pravilnik o sistematizaciji, ali bez linka, odnosno bez prikačenog dokumenta.

Biografija predsednice NO nekoliko rečenica u formi priče, bez konkretnih podataka o radnom iskustvu – zaposlenima, radnim mestima, funkcijama. Biografija člana u formi izjave, bez konkratnih podataka o radnim mestima, a sa velikim brojem nepotrebnih ličnih podataka (u koji razred ide najmlađe dete i na kojima godinama fakulteta su starija deca). Za trećeg člana biografija ne može da se otvori. Biografija direktora u formi profesionalnog CV-a.

36

Na stranici "Nadzorni odbor i menadžment" su samo imena članova NO, bez kontakata i biografija i bez podataka o menadžmentu. Postoji godišnji programi rada i kvartalni izveštaji o radu, na stranici "Poslovanje". Nema izveštaja revizora niti finansijskih izveštaja.

Na stranici "Zakonska i opšta akta" nalaze se nazivi četiri opšta akta, među kojima i pravilnik o sistematizaciji, ali nisu povezani sa dokumentima. Stranica "Cene usluga" koja se nudi u padajućem meniju nije aktivna. Cenovnik se može naći u programu poslovanja i kvartalnim izveštajima, što je dovoljno za ocenu delimično transparentno.

U programu poslovanja su predstavljeni ciljevi i operativni ciljevi sa načinima njihovog postizanja. Program poslovanja je nepretraživ pdf, sa slikama stranica.

Preduzeće nije odgovorilo na dopis za verifikaciju nalaza.

33. JKP Toplana Šabac

Podaci o članovima nadzornog odbora sadrže informaciju kada su imenovani (broj rešenja) i veoma oskudne biografske podatke – datum rođenja, završena škola i

trenutno radno mesto. Profesionalna biografija direktora. Objavljena su rešenja o imenovanju direktora i članova NO. Na sajtu su izveštaji sa sednica NO u 2018. i 2019. godini. Dobra praksa je potom prekinuta.

Na stranici „Opšta akta“ postoji sekcija Interni dokumenti, koja je „u pripremi“. Nakon verifikacije na ovoj stranici nađena gotovo sva tražena dokumenta.

Programi poslovanja, kvartalni izveštaji, godišnji finansijski izveštaji i izveštaji revizora pregledni, sortirani po godinama.

Na sajtu je plan JN za 2021. godinu i kao i obaveštenja o sprovođenju postupaka JN sa informacijom da se sva dokumentacija nalazi na portalu JN.

Nisu predviđena sredstva za reklamu, iako je preduzeće iz iste delatnosti kao nekoliko drugih obuhvaćenih uzorkom, koja su predvidela značajne iznose za ugovore sa medijima kako bi im objavljivali servisne informacije.

Preduzeće je odgovorilo na dopis za verifikaciju. Nakon verifikacije nađena (ili naknadno postavljena) pojedina dokumenta i informacije. Za pojedine nedostajeće najavljeno da će biti postavljene u narednom periodu (biografije članova NO, popis imovine, informacija o politici naplate potraživanja preduzeća, pravilnik preduzeća u vezi sa troškovima reprezentacije).

Preporuke

Direktori

- Vlada treba da **otkloni nelogičnosti iz uredbe na osnovu koje se biraju direktori**, tako da se proverava poznavanje svih oblasti rada javnog preduzeća, da negativna ocena iz poznavanja bitnih pitanja bude razlog za eliminaciju kandidata, da se precizira šta se smatra relevantnim iskustvom, da se provere znanja povežu sa programima rada javnih preduzeća, da se dodatno obrazovanje i godine iskustva vrednuju srazmerno značaju, da se pisane provere znanja postave kao pravilo;
- Pooštriti **uslove za izbor direktora** (u pogledu poštovanja antikorupcijskih propisa, bez mogućnosti za „zamrzavanje“ članstva u stranci);
- Povećati **javnost rada komisija** koje vrše izbor direktora, utvrditi mere za **sprečavanje sukoba interesa** kod članova komisija i propisati **zabranu da članovi komisije budu stražari funkcioneri**
- Vlada bi trebalo da **usvoji podzakonski akt na osnovu kojeg bi se utvrdile stimulacije za stručno i uspešno obavljanje poslova** direktora javnih preduzeća. Kriterijumi za dodelu stimulacija bi trebalo da se uključe ne samo ostvarivanje planiranih finansijskih rezultata, već i ostvarivanje uloge zbog koje je javno preduzeće osnovano (zadovoljavanje određenih potreba građana);
- Izmenama Zakona o javnim preduzećima bi trebalo **ograničiti trajanje „v. d. stanja“**, određivanjem maksimalnog vremena koje sme da protekne između razrešenja direktora i okončanja konkursa za izbor novog;
- Izmenama Zakona o javnim preduzećima treba predvideti obavezu da se **svi podaci koji su od značaja** za ocenu zakonitosti procesa izbora direktora i utemeljenosti odluke o izboru **učine javnim**, kako na sajtu javnog preduzeća, tako i na sajtu osnivača. I pre promene Zakona, treba uspostaviti ovu praksu;
- Vlada Srbije bi trebalo da okonča na zakonit način **konkurse za direktore raspisane na osnovu prethodnog i aktuelnog zakona** i da objavi njihov ishod, a u slučaju obustave konkursa i jasne razloge za to;
- Svaki novi konkurs treba organizovati efikasno, propratiti ga **kampanjom koja će da ohrabri kvalitetne kandidate da se prijave**, a javnost i kandidate pravovremeno obavestiti o svim bitnim pitanjima;
- Vlada i drugi osnivači javnih preduzeća, političari, ali i mediji treba **da prekinu praksu promovisanja vršilaca direktora javnih preduzeća**. Naročito su sporne situacije kada se jedan vršilac dužnosti menja drugim bez obrazloženja, a to se predstavlja kao funkcionisanje sistema odgovornosti;

38

Nadzorni odbori

- Izmenama Zakona o javnim preduzećima, autentičnim tumačenjem Narodne skupštine ili mišljenjem Ministarstva privrede **precizirati šta će se smatrati „iskustvom u oblasti poslovanja javnog preduzeća“**, što je jedan od uslova za izbor članova nadzornih odbora. Uslov bi trebalo da se odnosi na prevashodne delatnosti JP;
- Razmotriti mogućnost **uvećanja nadoknada članovima NO u slučaju ostvarivanja dobrih rezultata, a naročito u slučaju dokazano uspešnog nadzora nad radom direktora** (npr. otkriveni ili sprečeni značajni propusti i štete), budući da aktuelni nivo (prosečna zarada) nije u skladu sa odgovornošću i stručnošću koja se zahteva;
- Afirmisati **ulogu uzbunjivača i drugih kontrolnih mehanizama** unutar javnih preduzeća i njihovu vezu sa nadzornim odborom;
- Izvršiti analizu rezultata rada nadzornih odbora i **preispitati njihovu ulogu** pri sledećoj izmeni Zakona o javnim preduzećima. Naročito je bitno naglasiti da njihova uloga **nije samo praćenje finansijskih rezultata, već ostvarivanje primarne uloge javnog preduzećau** zadovoljavanju potreba građana;
- Preispitati **uslove za izbor članova nadzornih odbora, postaviti ih tako da obuhvate širi dijapazon stručnosti** (npr. da najmanje jedan član poznaje svaku oblast poslovanja JP, najmanje jedan korporativno upravljanje, da svi imaju iskustvo u upravljanju ili nadzoru, da svi moraju da pohađaju obuke) i zatim izvršiti izbor novih nadzornih odbora u svim preduzećima;
- Osnivači treba **da preispitaju ispunjenost uslova** za članove nadzornih odbora JP, da objave podatke koji dokazuju kvalifikovanost i da razreše članove koji ne ispunjavaju uslove;

39

Transparentnost

- Vlada, drugi osnivači javnih preduzeća, resorna ministarstva, kao i Vladina Kancelarija za informacione tehnologije i elektronsku upravu treba da utiču na to da **sva javna preduzeća naprave internet prezentacije, da na njima objave sve obavezne podatke** iz Zakona o javnim preduzećima, ali i druge informacije potrebne korisnicima njihovih usluga, i to **u obliku koji omogućava pretragu i kopiranje prema potrebama korisnika** (mašinska čitljivost);
- Imajući u vidu promene do kojih je doveo novi Zakon o javnim nabavkama i potrebu za obezbeđivanjem transparentnosti u radu javnih preduzeća, trebalo bi predvideti obavezu da preduzeća objavljuju makar linkove koji vode ka pojedinačnim javnim nabavkama na Portalu javnih nabavki. Na sajtovima preduzeća bi trebalo da se nalaze i uputstva korisnicima – šta treba uneti od

podataka u pretragu da bi se došlo do podataka o svim javnim nabavkama koje su oglašene na Portalu.

- Izmeniti **sadržinu programa rada i izveštaja o radu** javnih preduzeća, tako da građanima bude jasnije u kojoj meri su ostvarili funkciju zbog koje su osnovana;
- Nefinansijski deo finansijskih izveštaja javnih preduzeća trebalo bi da sadrži i **informacije o primeni antikorupcijskih mera i mehanizama**.
- Razmotriti uvođenje obavezne „compliance“ funkcije u javnom sektoru
- Propisati da **deo programa poslovanja bude i naplata potraživanja – planirani obim, dinamika ali i politika naplate**
- Propisati obavezu da se u **tabelarni pregled** periodičnih izveštaja JP **uvrste podaci o potraživanjima, najvećim dužnicima, aktuelnim modelima naplate, utuženjima** i slično;
- **Propisati obaveznu sadržinu** „informacija“ koje priprema Ministarstvo privrede, tako da predstavlja analizu svih bitnih aspekata rada javnih preduzeća na osnovu njihovih izveštaja, kako bi Vlada mogla da na vreme reaguje i otkloni probleme.
- Bilo bi korisno da Ministarstvo privrede/Vlada, odnosno tela na drugim nivoima vlasti, **objave na jednom mestu podatke za sva javna preduzeća** iz svoje nadležnosti (ili linkove koji vode ka njihovim sajtovima), podatke o razmatranju izveštaja o radu (pojedinačno), podatke o sprovođenju konkursa, podatke koji dokazuju ispunjenost uslova za članstvo u nadzornim odborima itd. (primeri ove prakse već postoje u nekim gradovima).
- Obezbediti da i nakon izmena Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja obezbediti **sva javna preduzeća i sva druga preduzeća u neposrednom ili posrednom državnom vlasništvu** budu obveznici Zakona i **izrađuju informatore o radu**, a zatim obezbediti poštovanje ovih pravila nadzorom od strane upravne inspekcije ili Poverenika za informacije;
- **Primeniti kaznene norme** Zakona o javnim preduzećima, **naročito u vezi sa kršenjem pravila o javnosti rada**, podnošenjem zahteva za pokretanje prekršajnog postupka od strane resornog ministarstva. Primeniti i druge vrste sankcija (pokretanje postupaka za razrešenje zbog upornog kršenja pravila);
- Preporučuje se lokalnim nevladinim organizacijama i medijima, kao i drugim zainteresovanim licima (građanima, odborničkim grupama, sindikatima, potencijalnim kandidatima bez „stranačke zaleđine“) da **insistiraju na objavljivanju svih dokumenata** iz izborne procedure za direktora javnih preduzeća, na što većoj transparentnosti, te da ukažu na eventualne nepravilnosti u predstojećim konkursima za izbor novih direktora lokalnih javnih preduzeća;
- U okviru **realizacije lokalnih antikorupcijskih planova** i drugih sličnih inicijativa (npr. Partnerstvo za otvorenu upravu) ojačati javnost rada i mehanizme nadzora

nad radom javnih preduzeća od strane lokalne samouprave i zainteresovanih građana i medija;

- Propisati obavezu da se u informatorima o radu (na osnovu izmenjenog Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja i Uputstva Poverenika) **unesu podaci o osobi zaduženoj za unutrašnje uzbunjivanje.**

Oglašavanje, donacije, sponzorstva

- Preispitati efekte i **nanovo definisati politiku i pravila u oblasti donacija i sponzorstava**, i to za sva javna preduzeća, a ne samo ona koja se finansiraju iz budžeta, jer je u svakom slučaju reč o preduzećima koja koriste značajne javne resurse;
- Definirati i argumentovati **potrebe za marketingom javnih preduzeća**, kako na zakonskom nivou, tako i prilikom odobravanja finansijskih planova;
- Urediti **detaljnije i doslednije odnose javnih preduzeća sa medijima i oglašavanje u medijima**, u okviru izmena Zakona o javnim nabavkama, Zakona o javnim preduzećima, medijskih propisa, Zakona o oglašavanju ili u okviru posebnog zakona koji bi uredio oglašavanje javnog sektora, a u sklopu sprovođenja nove Medijske strategije;
- Propisati obavezu da se **u tabele za kvartalno izveštavanje unose podaci o zaključenim ugovorima i isplatama po osnovu reklame i propagande.**

41

Druga pitanja

- Izmenama Zakona o javnim preduzećima **propisati**, a nakon toga i primeniti, **kazne za kršenje odredaba Zakona** o javnim preduzećima tamo gde sada nisu predviđene;
- Dopunom Zakona o javnim preduzećima, **na nedvosmislen način urediti pitanje pravnih posledica neodobravanja planova rada** javnih preduzeća, kao i **odluka u čijem donošenju su učestovali direktori i članovi nadzornih odbora koji ne ispunjavaju uslove** za izbor na funkciju;
- Propisati **obavezu raspisivanja javnog konkursa za zapošljavanje** u javnim preduzećima
- Propisati mehanizme koji bi kroz povećanu javnost u radu javnih preduzeća **smanjili prostor za zloupotrebe u vezi sa finansiranjem političkih aktivnosti i izborne kampanje** (npr. objavljivanje informacija o korišćenju službenih vozila, reprogramu i oprostima dugova i drugim vidovima pomoći)